Kansalaisyhteiskunta 1 (2015), 124—148

ARTIKKELIT

VELAN JA VYÖNKIRISTYKSEN IRLANTI
Tulkintoja protestien ja niiden puuttumisen syistä[1]

Teppo Eskelinen*

Aluksi

Eurokriisin alkaessa viime vuosikymmenen lopulla Irlanti oli paljon esillä yhtenä kriisimaista, joiden tilannetta seurattiin hermostuneesti sekä rahoitusmarkkinoilla että lehdistössä (Harjuniemi et al 2015, 2). Maahan assosioitui klassinen kuplatarina[2], jossa finanssiromahdusta seurasi vaikea velkatilanne. Viime vuosina Irlantiin kohdistuva kansainvälinen huomio on ollut vähäisempää, ja kriisin on usein jopa esitetty olevan ohi – on oikeastaan jo vaikea muistaa, että Irlanti oli aluksi suorastaan kriisimaan symboli[3].

Tämä kriisi tuli ja meni –narratiivi kuitenkin sivuuttaa kahdenlaisia tärkeitä kysymyksiä. Ensinnäkin julkista talouttaan raskaasti kiristävässä maassa lukuisten ihmisten henkilökohtaisesta näkökulmasta kriisi on kaikkea muuta kuin ohi. Toiseksi kriisin hoitoon assosioituu perustavanlaatuisia epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia, erityisesti liittyen pankkien pelastamiseen käytettyihin valtaviin rahasummiin. Tästä aukeaa kiinnostavia kysymyksiä politiikan tutkimuksen kannalta. Millä tavalla pankkeja, velanmaksua ja kriisin seurauksena vahvistunutta Euroopan komission valtaa on pyritty politisoimaan ja toi-

* *Teppo Eskelinen on filosofi ja yhteiskuntapolitiikan dosentti, joka toimii tällä hetkellä itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitoksen tutkijana. Hän on tutkinut erityisesti talouden poliittisuutta oikeudenmukaisuuden, demokratian ja globalisaation näkökulmista. Sähköposti: teppo.eskelinen@uef.fi*

saalta epäpolitisoimaan? Mitkä tekijät vaikuttavat tämän poliittisen asetelman ja tyytymättömyyden kanavoitumiseen protesteiksi?

Tutkin tässä artikkelissa yllä mainittuja kysymyksiä. Selvitän haastattelumateriaaliin nojautuen, miten Irlannin kansalaisliikkeet ovat pyrkineet politisoimaan valtionvelkaa ja valtion ylivelkaantumista seurannutta vyönkiristyspolitiikkaa, ja toisaalta, minkälaisia asetelman epäpolitisoinnin mekanismeja maassa on nähty. Näin syntyy kuva siitä, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet vastapoliittisten mobilisaatioiden vahvistumiseen ja toisaalta heikentymiseen. Kysymys on kiinnostava ennen kaikkea suhteessa ilmeisimpiin vertailukohtiin: miksi Irlannissa ei ole nähty Kreikkaan tai Espanjaan verrattavissa olevaa vastapoliittista mobilisaatiota varsin samankaltaisesta taloudellisesta ja kansainvälispoliittisesta tilanteesta huolimatta[4]?

Artikkeli etenee seuraavasti. Seuraavassa alaluvussa kuvaan lyhyesti tutkimuksen aineistoa ja menetelmiä. Sen jälkeen käyn tiiviisti läpi Irlannin poliittisen tilanteen ja viimeaikaiset tapahtumat ja teen nopean katsauksen Irlannissa nähtyyn protestiliikehdintään. Tätä seuraavassa alaluvussa käsittelen teoreettisesti kysymystä liikkeen mobilisaatiosta. Näiden jälkeen siirryn aineiston analyysiin. Käsittelen omissa alaluvuissaan neljää aineistosta nousevaa teemaa: politiikan lukitseminen, kulttuuriset selitykset, konsensuksen tuotanto ja liikkeen organisaatio. Lopuksi teen yhteenvedon artikkelin sisällöstä.

Aineisto ja metodi

Artikkeli perustuu Dublinissa syksyllä 2014 kerättyyn materiaaliin. Materiaali koostuu kolmesta osasta (ks luettelo artikkelin lopussa). Ensimmäinen osa on poliittisten toimijoiden haastattelut, joiden avulla kartoitin eri puolueiden edustajien käsityksiä Irlannin kansainvälisten velkojen uudelleenjärjestelyn mahdollisuudesta. Haastattelut painottuvat vasemmistopuolueisiin, koska oikeistopuolueiden linjana on lähtökohtaisesti ollut velkasuhteiden kunnioittaminen, siinä missä vasemmistopuolueet ovat vähintään retoriikan tasolla olleet kiinnostuneita näiden suhteiden haastamisesta. Haastateltavat olivat poliittisesti hyvin aktiivisia ihmisiä, mutta toimivat pikemmin neuvonantajan kuin päätöksentekijän roolissa. Löysin haastateltavat ottamalla yhteyttä puolueisiin ja pyytämällä sopivan henkilön yhteystietoja.

Aineiston toinen osa on kansalaistoimijoiden haastattelut. Selvitin aktivistien ajatuksia velan politiikasta, strategiasta ja politisoinnin mahdollisuuksista. Haastateltaviksi valikoitui näkyviä ja hyvin aktiivisia toimijoita, jotka ovat

olleet mukana erilaisissa liikkeissä. Tein näitä haastatteluja viisi kappaletta, ja ne olivat kestoltaan noin 1,5-2 tunnin mittaisia. Löysin haastateltavat julkisuuden ja kontaktien avulla. Kahta haastattelua täydensin jälkikäteen sähköpostilla.

Kolmas osa on irlantilaisten yhteiskuntatietelijöiden ryhmähaastattelu. Tätä voi pitää aineiston jonkinlaisena epävirallisena osana. Pidän kuitenkin olennaisena, että pystyin testaamaan tulkintojani kysymällä paikallisten asiantuntijoiden näkemyksiä niistä. Esitin samaan tilaan kokoontuneille tutkijoille tutkimusasetelmani, joitakin tulkintoja ja typologisointeja sekä yksittäisiä väittämiä, ja pyysin heitä reagoimaan näihin. Keskustelu järjestettiin University College Dublinin tiloissa.

Aktivistien haastattelut olivat luonteeltaan strukturoimattomia teemahaastatteluja. Olin etukäteen valinnut teemoja, joita haastatteluissa käytäisiin läpi, mutta en muilta osin pyrkinyt erityisen aktiivisesti ohjaamaan keskustelun kulkua. Toteutin osan haastatteluista kahvilassa/pubissa ja osan toimistoissa. Selvitin olevani liikkeellä tutkijana, mutta mainitsin omasta aktivistitaustastani ja kerroin olevani kiinnostunut ennen kaikkea vertaamaan Irlantia muihin Euroopan kriisimaihin. Katsoin tällaisen orientaation olevan välttämätöntä jo menetelmäkirjallisuudessa korostetuista syistä: ”yksilö ei vastaa ensimmäiseenkään kysymykseen pyrkimättä edes jonkinlaiseen summittaiseen käsitykseen siitä, mihin kysymyksillä pyritään tai mitkä kysymykset ovat tutkimusaiheen kannalta ’oleellisia’. Tilanteenmäärittelyt orientoivat haastateltavaa, tämän näkee erityisen hyvin strukturoimattomassa teemahaastattelussa” (Alasuutari 1999, 149)[5].

Poliitikkojen haastattelut olivat taas tiukemmin strukturoituja ja perustuivat ennalta laatimaani kysymyslistaan. Valmiilla rakenteella varmistin saavani heiltä kannanoton muutamiin keskeisiin kysymyksiin. Annoin keskustelun kulkea vapaasti, sikäli kun strukturoidulta osalta jäi aikaa. Haastattelut olivat noin tunnin mittaisia ja toteutin ne Irlannin parlamentin tiloissa.

Mitä tapahtui

Perinteisesti hyvin köyhänä tunnettu Irlanti koki ennen näkemättömän taloudellisen nousukauden noin vuodesta 1995 alkaen. Talouden kasvu perustui ennen kaikkea ulkomaisten investointien houkutteluun, erityisesti teknologia- ja lääkealoille. Englanninkielisen matalan verotuksen maan oli helppoa houkutella yrityksiä – toimintojaan Irlantiin siirsivät esimerkiksi Microsoft, Intel ja Google. 1990-luvun lopussa Irlannin BKT:n vuosittainen kasvu oli jopa

10 prosentin luokkaa. Kasvun dynamiikka muuttui kuitenkin finanssi-inflaatiovetoiseksi, mikä teki maan talouden sekä epävakaaksi että riippuvaiseksi finanssisektorin menestyksestä[6]. Finanssisektorin sääntelyä myös purettiin ja alisääntelyä ylläpidettiin hyvin tietoisesti. Valvontaviranomaisilla oli ilmeisesti tiedossa, että pankkien toiminta ei ollut normien mukaista, mutta he päättivät olla puuttumatta siihen. Taustalla oli ajatus ”yhteistä etua edistävästä valvonnasta”, minkä tulkittiin tarkoittavan hyvin vähäistä sääntelyä. Hallitsemattomasti kohoavat asuntojen hinnat tuhosivat ostovoimaa ja seurauksena oli lopulta finanssikuplan puhkeaminen. Talouskriisin seurauksena bruttokansantuote laski noin 14 prosenttia ensimmäisten vuosien aikana ja työttömyys yli kaksinkertaistui. Kansantuotteen pudotus oli jyrkempi kuin missään talouskriisissä Yhdysvaltojen 1930-luvun suuren laman jälkeen (Keating, Morrison & Corrigan 2010, 5-6).

Kriisin vaikutukset ovat näkyneet korkean työttömyyden lisäksi rajusti kiristyneen valtiontalouden seurauksina. Ennen kuplan puhkeamista Irlannin hallitus teki erittäin kiistanalaisen päätöksen taata sataprosenttisesti kaikki irlantilaiset pankit. Käytännössä siis valtio asetettiin pankkien vakuudeksi. Tällä yritettiin torjua pääomapakoa. Lopulta päätös osoittautui vain ajan pelaamiseksi, ja valtio sai käsiinsä erittäin paljon liikepankkien vastuita. Valtion varat osoittautuivat riittämättömiksi. Tuolloinen hallitus ratkaisi ongelman kirjoittamalla pankeille valtion maksusitoumuksia (*promissory notes*), joita pankit pystyivät käyttämään vakuuksina[7]. Samassa yhteydessä perustettiin myös valtion roskapankki NAMA (*national asset management agency*), jonka tehtävänä oli myös pelastaa finanssimaailman epäonnistumisia julkisella rahalla. Valtio on näiden operaatioiden seurauksena ollut pysyvästi ylivelkaantunut. Ylivelkaantumisen seurauksena hallitus joutui turvautumaan ulkoiseen hätärahoitukseen. Tätä rahoitusta myöntävät instituutiot ovat näkyvästi sanelleet maan taloudellisia valintoja, ennen kaikkea vaatien valtiontalouden kiristämistä. Nämä instituutiot ovat EU:n komissio, Euroopan Keskuspankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, eli ”Troikka”, kuten kolmikko on opittu kriisimaissa tuntemaan.

Valtionvelan politiikassa voidaan siis erottaa kaksi vaihetta, (1) pankkikriisin ja pankkien tukemisen vaihe ja (2) ulkoisen rahoituksen vaihe. Vaiheessa (1) velan politisointi merkitsi käytännössä kysymystä siitä, tulisiko maksusitoumusten mukaisia maksuja jatkaa (olihan kyse pankeille lahjoitetusta rahasta). Vaiheessa (2) politiikka muuttui rahoituskriisin myötä kansainväliseksi politiikaksi, kun pankkien pelastamisessa velkaantunutta valtiota on kannateltu ulkoisella rahoituksella. Politiikan keskiössä ei ole enää ollut niinkään velanmaksu sinänsä kuin suhtautuminen Troikan politiikkaan. Tämä tietysti muutti asetelman kokonaan. Tuloksena oli Euroopan kriisiajan tutuksi

tullut valtapolitiikka, jossa osapuolina ovat nimenomaan paikallinen hallitus ja Troikka, eivät enää pankit. Itse asiassa jälkikäteen voidaan sanoa, että pankit katosivat osapuolen asemasta hyvinkin nopeasti, vaikka niillä on yhteiskunnallisten olosuhteiden tuotannossa edelleen keskeinen rooli.

Kriisin käänteiden poliittisia asetelmia ja potentiaalisia tyytymättömyyden aiheita voidaan edellä esitetyn perusteella eritellä seuraavasti:

1. Päätös luoda finanssivetoinen talousjärjestelmä, sisältäen esimerkiksi päätökset purkaa finanssivalvontaa (pitkällinen prosessi)
2. Päätös taata pankit sataprosenttisesti (juuri ennen kriisiä)
3. Päätös jatkaa pankkien pelastamiseksi kirjoitettujen maksusitoumusten maksamista (yllä ”vaihe 1”)
4. Päätös siitä, että velanmaksua Troikalle jatketaan kyseenalaistamatta maksamisen velvoitetta ja Troikan määrittelemää talousohjelmaa (”yllä vaihe 2”)

Ensimmäiset kolme liittyvät Irlannin hallituksen toimintaan, viimeinen maksuohjelmaa koordinoivan ”troikan” toimintaan ja Irlannin hallituksen haluttomuuteen asettua vastustamaan Troikan politiikkaa. Toisaalta voidaan myös erottaa *velan politisointi* ja ylivelkaantumisesta seuraavan ulkoisen rahoituksen aiheuttama *vyönkiristyslinjan politisointi*. Ensimmäiseen liittyvä kysymys on, onko valtionvelan maksaminen ylipäänsä perusteltua (esimerkiksi pankkien pelastamisen oikeutus). Jälkimmäiseen liittyvä kysymys on, ovatko vyönkiristyslinjan tavoitteet oikeita, ehdot kohtuullisia ja oikein kohdennettuja. Vyönkiristyspolitiikkaa (”austerity”) Euroopan maissa on kritisoitu sekä taloudellisesti epäonnistuneeksi, ehdoiltaan kohtuuttomaksi että vaikutuksiltaan epäoikeudenmukaisesti painottuneeksi[8].

Protestit ja protestien puute

Irlanti on näissä olosuhteissa kiinnostava nimenomaan protestien tutkimuksen näkökulmasta, erityisesti verrattuna muihin EU-kriisimaihin[9]. Irlannissa protestit ovat olleet selvästi pienimpiä: yhteiskunnallisten liikkeiden välitön reaktio oli rutiininomainen ja myöhemminkin vähäisempi (Power & Nussbaum 2014; Cox 2012, 1-2). Irlantilaisen protestitutkija Laurence Coxin sanoin ”on tullut jo kliseeksi verrata irlantilaisten passiivisuutta Troikan ohjelmien edessä espanjalaisten tai kreikkalaisten vastarinnan aktiivisuuteen” (Cox 2013).

Heti finanssikriisin jälkeen, vuosina 2009-2010, nähtiin yksittäisiä suuria pro-

testeja. Nämä protestit nojasivat perinteisiin organisaatioihin, erityisesti ay-liikkeeseen. Dublinin keskustassa nähtiin muutamia arviolta 40 – 50 tuhannen ihmisen mielenosoitusmarsseja. Tämä liike kuitenkin kuivui pian kasaan – marssien jatkoksi ei kehittynyt muuta toimintaa. Rinnalla on elänyt akateemisempi ja huomattavasti pienempi järjestöfraktio, jonka piirissä on totuttu politisoimaan velkaa kansainvälisenä oikeudenmukaisuuskysymyksenä (esim Collision & Ni Chasaide 2009; DDCI 2009). Erityisesti pitkään kehitysmaiden velan poliittista oikeutusta seurannut Debt and Development Coalition on pyrkinyt ottamaan kantaa Irlannin valtionvelan periaatteelliseen oikeutukseen ja luomaan järjestökoalitioita tämän kysymyksen ympärille. Nämä organisaatiot ovat tuotteliaisuudestaan huolimatta pysyneet marginaalisina, vaikka epäoikeutetun velan politiikka on pitkällinen vastapoliittinen linja, joka tarjoaisi paljon tarttumakohtia (Mader & Rothenbühler 2009; Millet & Toussaint 2005; Irlannista Storey 2013).

Vuoden 2012 keväällä myös Occupy! –liike rantautui Irlantiin. Dublinissa järjestetty valtaus kesti yllättävänkin pitkään, mutta loppui ennen strategisesti tärkeäksi koettua NAMAn omistamien kiinteistöjen valtausta. Tämä suunniteltu protestimuoto olisi mahdollistanut talouskriisin seurausten politisoinnin esittämällä valtiolle konkreettisia vaatimuksia esimerkiksi asumisesta oikeutena (Cox 2013; Cox 2012, 5). Kampanjointi kodittomien tukemiseksi pankkeja vastaan on ollut esimerkiksi Espanjassa keskeinen liikkeiden kasvun ja suosion alusta, ja NAMAn haltuun päätyneiden kiinteistöjen nousu protestien keskiöön olisi voinut luoda tätä tendenssiä Irlannissakin. Uutta radikalismia edustavat myös opiskelijaliikkeen uudet suuntaukset, joista näkyvin on ollut yleisesti nuorten oikeuksia politisoiva ”We’re not leaving” –ryhmä[10].

Jonkinlainen käännekohta kuitenkin nähtiin, kun hallitus määräsi käyttöön ”kotitalousveron” ja vesimaksut. Vesimaksuja peritään veden käytön mukaan, kun vesihuolto yksityistetään ja kiinteistöihin asennetaan vesimittarit. Tämä on osa julkistalouden kiristämistä ja myös eräänlainen yhteisresurssin kaappaus. Aiemmin vedestä on maksettu kunnallisveroina, joita nyt myös samaan aikaan on jatkuvasti kiristetty. Kotitalouksien ylimääräinen maksu on eräänlainen välillisen verotuksen muoto. Siinä missä itse velan tai yleisemmän talouskurin politisoituminen tai heijastuminen protesteina on ollut vähäisempää, vesimaksuista syntyi äkillisesti protestiliikkeitä. Näitäkään liikkeitä ei voi kokonsa puolesta verrata Etelä-Euroopan liikehdintään, mutta aiemmin nähtyjä protesteja aktiivisempina ne herättävät kysymyksen siitä, miksi juuri nämä maksut olivat protestit laukaiseva tekijä, kun aiemmin irlantilaiset olivat vastanneet talouskuriin lähinnä passiivisuudella. (ks. Cox 2012, 5).

Vesimaksuprotesteissa oli kaksi vaihetta. Ensimmäisenä vesimaksuja vastus-

tamaan organisoitiin koordinoitu kampanja Campaign Against the Household and Water Tax. Kampanja ei kuitenkaan ollut erityisen menestyksekäs. Myöhemmässä vaiheessa syntyi uusi väljempi koordinaatio nimeltään Right2Water. Se käynnistyi pääosin työväenluokkaisilla asuinalueilla, ja levisi myös maaseudulle. Mielenosoituksia järjestettiin paikallistasolla ja hajautetusti, liittymättä olemassa oleviin organisaatioihin. Vesimaksujen toteutuksessa on ollut yleisemminkin huomattavaa kitkaa: mielipidetiedustelujen mukaan vain neljä kymmenestä irlantilaisesta aikoo maksaa vesimaksunsa.

Tässä uudessa vaiheessa on myös nähty perinteisimmin orientoituneiden ja uusien poliittisten ryhmien välisiä yhteenliittymiä. Esimerkkinä tästä We're not leaving kutsui koolle laajaan vesimaksujen vastaisen liikkeen strategiatyöhön monipuolisen koalition, johon kuului esimerkiksi globaalin oikeudenmukaisuuden toimijoita (Gluaiseacht for Global Justice[11], Irlannin Attac) ja "uusien työläisten" liikkeitä (esimerkiksi prekaarityöläisten järjestö Third Level Workplace Watch). Tämä suhteellisen yllättävä allianssi osoittautui tavallistakin vahvemmaksi, kun useampi ammattiliitto sekä Sinn Fein -puolue ilmoittivat tukevansa strategia-aloitetta (www.mandate.ie 2015). Näin liikkeestä on tullut sen verran suuri, että se pystyy konkreettisesti vastustamaan joitakin talouskurin implementaation muotoja.

Mobilisaatio

Yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa on pyritty selittämään mobilisaatiota ja sen puutetta useista eri näkökulmista (esim Opp 2009; Goodwin & Jasper 2009)[12]. Usein julkisuudessa protesteja selitetään lähinnä materiaalisen (suhteellisen) köyhtymisen kautta, ja tämä niin sanottu suhteellisen deprivaation teoria oli liiketutkimuksen historiassa myös hallitseva (Gurney & Tierney 1982). Mekaanisesti taloudellisiin eriarvoisuuksiin viittaava malli ei kuitenkaan selitä Euroopan kriisimaiden välisiä huomattavia eroja. Irlantilaisilla olisi sosiaalisten indikaattoreiden, myös eriarvoisuuden kasvun, nojalla syytä radikaaleihin protesteihin siinä missä kreikkalaisillakin. Lähtökohtaisesti voidaan toki olettaa, että yhteiskunnallinen tilanne, esimerkiksi korkea työttömyys tai yleisempi epäoikeudenmukaisuuden kokemus luovat maaperää mobilisaatiolle, jos muut liikkeiden syntymekanismit ovat oikeanlaiset, vaikka nämä eivät yksin riittäisikään protestien selityksiksi.

Uudempi liiketutkimus on tarkastellut liikkeiden syntymekaniikkaa laajemmin kuin pelkästään yhteiskunnallisen tilanteen heijastumana (McAdam, Tarrow & Tilly 2001; Melucci 1996, 13-14). Yksilön näkökulmasta mobili-

soitumista on käsitelty esimerkiksi poliittisten mahdollisuuksien (Meyer & Minkoff 2004) tai subjektiivisen voimaantumisen (Evripidou & Drury 2013) näkökulmasta. Olen tässä artikkelissa kuitenkin kiinnostunut kollektiivisemmista näkökulmista: liikeaallon kyvystä vahvistaa itseään ja järjestelmän legitimaation epäonnistumisesta. Tästä syystä nojaan pääosin Alberto Meluccin teoriaan, jonka avulla voidaan käsitellä kysymystä kulttuurisen konsensuksen tuotannosta ja rikkomisesta. Olen kiinnostunut myös politiikan ”lukitsemisen” ja vaihtoehtojen tuottamisen välisestä dynamiikasta. Näiden kysymysten käsittelyyn yksilön näkökulmasta asiaa tarkastelevat tai pelkkään eriarvoisuuteen viittaavat teoriat eivät riitä.

Käytännössä missä tahansa yhteiskunnallisessa kontekstissa on tietty määrä poliittisia toisinajattelijoita, jotka ylläpitävät haastetta järjestelmää kohtaan ja pyrkivät luomaan laajempaa vastapolitiikkaa. Vastapolitiikan käsitteellä viittaan mobilisoivaan protestiin, joka selvästi myös tunnistaa ja nimeää vastustamansa poliittisen idean, tässä tapauksessa vyönkiristyspolitiikan[13]. Normaaliolosuhteissa järjestelmä pystyy kuitenkin hallitsemaan tällaista ”vakiintunutta” protestia: hallinnan keinoja voivat olla liikkeen marginalisointi tai imeminen osaksi poliittista järjestelmää. Protesteissa olennaista onkin *skaalan kasvattamisen kyky.* Kysymys on siitä, milloin mobilisaatio onnistuu kasvamaan ylöspäin eli vetämään mukaansa laajempia joukkoja ja normaalisti epäpoliittisia ihmisiä ja luomaan uskoa laajempaan yhteiskunnalliseen muutokseen, jota ei silloin voi enää helposti sivuuttaa. (Tilly & Tarrow 2007, 94-96). Tämä on ollut ydinkysymys kaikissa Euroopan kriisimaissa: huolimatta siitä, että vaikkapa Kreikan kohdalla on usein vedottu maan vahvoihin mielenosoittamisen perinteisiin, empiiristen tutkimusten mukaan protestiliikkeet ovat vetäneet mukaansa ihmisiä, joilla ei ole aiempaa kokemusta poliittisesta aktiivisuudesta tai jotka eivät välttämättä samaistu vasemmistoon (Rüdig & Karyotis 2013).

Lisäksi on kysyttävä, milloin mobilisaatiossa toimii itseään vahvistava dynamiikka. Yhteiskunnallisia liikkeitä tutkitaan usein nimenomaan mobilisaatioaaltoina, jossa liikkeen kasvu itsessään rekrytoi uusia aktivisteja (Freeman & Johnson 1999). Alberto Meluccin muotoilun mukaan tämän prosessin kuluessa hallitsevien ryhmien kontrolli sosiaalisen rakenteen järjestelmistä heikkenee, mikä lisää vastustajille tarjolla olevia resursseja. Tämä kontrollin heikkeneminen ilmenee järjestelmän legitimaatiokriisinä ja sosiaalisen integraation epäonnistumisena (Melucci 1996, 294-295).

Meluccin mukaan poliittisten päätösten implementaatiolla on aina kaksi tasoa: hallinnollinen ja repressiivinen (Melucci 1996, 241). Toisin sanoen päätökset on tehtävä muodollisesti ja sen jälkeen pantava toimeen. ”Repressiivinen taso” ei kuitenkaan voi toimia pelkän suoran repression varassa (kuten

poliisikontrollin), vaan edellyttää *riittävän konsensuksen tuotantoa*. Voidaan siis kysyä, miksi tämä konsensuksen tuotanto onnistuu yhdessä tapauksessa ja epäonnistuu toisessa. On oleellista selvittää, mitä ovat ne taustatekijät, mekanismit ja välineet, jotka mahdollistavat suhteellisen pienen aktivistijoukon toiminnan ylöspäin skaalautumisen, ja riittävän konsensuksen tuotannon epäonnistumisen.

Tutkin seuraavaksi aineistooni ja kirjallisuuteen perustuen toisaalta syitä sille, miksi konsensukseen ei synny säröjä eikä siten ylöspäin skaalautumista pääse tapahtumaan ja toisaalta seikkoja, jotka selittävät myöhemmin tapahtunutta suuremman mobilisaation käännettä. Analysoituani aineiston[14] olen kategorisoinut mahdolliset selitysmallit seuraavasti. Ensimmäiseksi politiikan lukitseminen, eli todellinen tai kuviteltu vaihtoehtojen puute, mikä Meluccin käsittein pitää yllä hallitsevien ryhmien kontrollia. Toiseksi kulttuuriset selitykset, eli joko historiaan tai kulttuuriseen kontekstiin viittaavat selitykset, joiden mukaan Irlannissa on protestien puutteelle erityisiä paikallisia syitä, jotka eivät suoraan liity nykyiseen talouskriisiin. Kolmanneksi järjestelmän kyky ylläpitää konsensusta joko käsittelemällä tyytymättömyyttä poliittisen järjestelmän kautta tai tasapainottelemalla sosiaalisten ongelmien kanssa niin, ettei tyytymättömyys ylitä kriittistä rajaa. Neljänneksi vastapolitiikan organisaatioon liittyvät tulkinnat, eli kysymys siitä, minkälainen vastapoliittinen subjekti pystyy kokoamaan laajempaa protestimobilisaatiota. Tällöin huomio ei ole konsensuksen tuotannossa tai ylipäänsä virallisessa politiikassa, vaan enemmän liikkeen sisäisissä kysymyksissä.

Politiikan lukitseminen

Kysymys taloudellisen hallinnan ”lukitsemisesta” esiintyy harvemmin osana kysymystä konsensuksen tuotannosta, vaikka aihe on nyky-Euroopassa keskeinen. Onnistunut mobilisaatio kuitenkin edellyttää paitsi suotuisia kulttuurisia olosuhteita, myös konkreettista näkymää yhteiskunnallisen muutoksen mahdollisuuteen; jo demokratian toteutuminen edellyttää, että osataan kuvitella vaihtoehtoisia yhteiskunnallisia todellisuuksia. Vastaavasti Euroopan nykyisen talousjärjestyksen keskeinen piirre on ollut pyrkimys ”lukita” talouspolitiikkaa, toisin sanoen luoda rakenteellisia esteitä talouspolitiikan suunnan demokraattiselle muutokselle. Tämä ”lukitseminen” voi tapahtua joko tehtyjen perustuslakitasoisten sopimusten kautta tai (viime vuosina paljon nähtyjen) komission/Troikan valtaa kasvattavien ”erityisjärjestelyjen” myötä (politiikan lukitsemisesta ks esim. Gill 2014).

”Politiikan lukitseminen” on tietysti omiaan heikentämään mobilisaatiota ja suuntaamaan sitä teemoihin, jotka koetaan poliittisesti avoimiksi. Voidaankin tulkita, että eurokriisin olosuhteissa kyky luoda uskoa muutoksen todelliseen mahdollisuuteen on ollut keskeinen mobilisoiva tekijä. Irlannin talouskriisissä tämä ilmeni kahdessa eri vaiheessa eri tavoin.

Ensimmäisessä, pankkien pelastamisen vaiheessa voidaan katsoa vaihtoehtojen puuttuneen, koska pankkikriiseihin yhdistetään ”too big to fail ”-ongelma. Pankkeja siis pelastetaan vastentahtoisesti, kun niiden kaatumisesta käynnistyvä rahoituksen ketjureaktiomainen sortuminen halutaan välttää. Huomattavien rahasummien käyttö pankkitukeen näyttäytyy luonnollisesti periaatteessa epäoikeudenmukaisena, mutta hallituksen katsotaan olevan polkuriippuvuustilanteessa, jossa päätökset olisi pitänyt tehdä jo aikaisemmin.

Toisessa, pankkien pelastamisesta seuranneen hätärahoituksen tarpeen vaiheessa tapahtui tosiasiallinen vallan siirtymä Irlannin hallitukselta ”Troikalle”, joka sanelee kriisivaltioiden politiikkaa ehtona ulkoiselle rahoitukselle[15]. Troikka oli lopulta keskeisessä roolissa myös siinä, että yksityisten sijoittajien saatavien suojelu julkisella rahoituksella priorisoitiin (Leahy 2013). Näin finanssikriisin kustannusten jaosta päätettiin tosiasiassa maan ulkopuolella[16]. Molemmissa vaiheissa on ollut aivan ymmärrettävä tulkinta, että mitkään toimet politiikan annetussa kehikossa eivät voi muuttaa asioiden tilaa[17]. Yhtä ymmärrettävästi protestiliikkeissä on haluttu jokaisessa vaiheessa korostaa poliittisen muutoksen aitoa mahdollisuutta.

Tämän ”politiikan lukitsemisen” voi katsoa olevan myös merkittävä vallanpitäjien legitimaatiostrategia, ja myös strategia yhteiskunnallisen konsensuksen tuottamiseksi; toisin sanoen osittain performatiivista puhetta. Haastateltavat toivat tämän myös esiin:

”Poliitikot vetoavat retorisestikin Troikan valtaan, ikään kuin hallitus ei voisi enää tehdä yhtään mitään. Työväenpuolueen poliitikot toistelevat, että emme enää allekirjoita omia shekkejämme”. (Aktivisti D).

”Todellisuudessa jokainen vuosi kriisin jälkeen on ollut mahdollisuus kieltäytyä velanmaksusta mutta nimenomaan tämä mahdollisuus kielletään jyrkimmin.” (Aktivisti C).

Toisaalta monet haastateltavat olivat myös hyväksyneet politiikan tilan kaventumisen vallitsevana asiantilana:

”Irlannin pankkien pelastamista voi verrata tilanteeseen, jossa autoon ollaan vaihta-

massa renkaita. Kaveri tulee paikalle ja hänelle sanotaan että pitäisikö autoa hetken ilmassa. Renkaanvaihtaja poistuu paikalta. Tilanne on tietysti täydellisen epäreilu, mutta autoa ei voi oikein laskea ilman että omat varpaat tuhoutuvat". (Aktivisti E).

Kansallisen liikkumatilan kannalta kriisin kahden vaiheen ero on merkittävä. Siinä vaiheessa, kun Irlannin hallitus takasi toimivia pankkeja ja rahoitti vaikeuksiin joutuneita pankkeja, hallituksen talouspoliittinen liikkumatila oli periaatteessa kohtuullisen suuri: velkoja olisi voitu järjestellä toisin. Kun hallitukselta loppuivat rahat ja se joutui turvautumaan "Troikan" eli Euroopan komission, Euroopan keskuspankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) pelastuspaketteihin, se joutui myös hyväksymään näiden instituutioiden määrittelemät tiukat ja yksityiskohtaiset taloudelliset ehdot. Mielenkiintoista kyllä, yllä olevassa haastattelussa mainittua autonkannattelumetaforaa useimmiten käytetään kuvaamaan nimenomaan pankkien pelastamista. Koska tässä tilanteessa on olemassa tosiasiallisia poliittisia vaihtoehtoja, kulttuurinen kamppailu "mahdollisen" esittämisestä on kovempaa. Sen sijaan "Troikan" sanelema politiikka vaikuttaa aidommin lukitulta.

"Poliittinen muutos nykytilanteeseen tapahtui nimenomaan Troikan rahoituksen myötä. On totta, että politiikka on huomattavasti lukitumpaa kuin ennen pelastusohjelmaa." (Aktivisti C).

"Politiikat ovat lukittuja. Niistä ei käydä neuvottelua.[18]" (Aktivisti D).

Kamppailu mahdollisen esittämisestä on keskeinen, koska kansallisen politiikan taustakertomuksena on selvästi kansan intressit vastaan "toimet, jotka on pakko tehdä". Tämä tuli haastatteluissa selvästi esiin.

"Talousteknokraattien mukaan leikkauspolitiikka on tulevaisuuden kannalta välttämätöntä. Kukaan ei yritä selittää sen olevan tässä ja nyt millään tavalla hyödyllistä. Ydinkäsitteitä ovat esimerkiksi luottamus: Irlannin tulisi saavuttaa kansainvälisten sijoittajien luottamus". (Aktivisti C).

"Troikan keskeinen tehtävä on koko ajan ollut finanssijärjestelmän pelastaminen. Se on prioriteetti joka menee ohitse muiden. Kaikki tietävät tämän". (Aktivisti B).

Toisaalta tutkijat selittivät suhdetta Troikkaan myös sitä kautta, että EU:sta ei haluta luopua. Euro koetaan kansallisesti "vihdoin samalla viivalla olemisena", kansojen joukkoon nousemisena. Tämä symbolinen merkitys, sekä siihen liit-

tyvä ”itsenäistyminen Englannista”, voidaan kokea niin tärkeänä, ettei Irlannin poliittista valtaa kaventavaa Troikkaa haluta kuitenkaan ottaa protestien kohteeksi. Myös paikallisia eliittejä kohtaan yleisesti tunnettu epäluulo on niin suurta, että ulkoiset instituutiot voidaan kokea myönteisinä, vaikka ne sanelisivat äärimmäisen brutaaleja talousohjelmia. Ne nähdään jonkinlaisena järjestyksen paluuna. Tämä asetelma selvästi vaikeuttaa poliittisten vaihtoehtojen esittämistä.

”Euro ei ole pelkkä institutionaalinen järjestely, vaan tärkeä poliittinen narratiivi. Euroon laitetaan paljon toivoa: siitä ei olla halukkaita luopumaan, vaikka jäsenyyden hinta voisi olla hyvinkin kova. Tietysti paradoksaalisesti tämä ”samalla viivalla oleminen” tarkoittaa sitä, että Irlannilla ei ole omaa valuuttaa ja rahapoliittista päätösvaltaa.” (Kommentti tutkijahaastattelusta).

”Monet ihmiset pitävät IMF:stä. Heille IMF:n läsnäolo edustaa sitä, että sheriffi on vihdoin palannut kaupunkiin. Irlantilaisten pankkiirien katsotaan joka tapauksessa tuhonneen maan, joten ulkopuolista tarvitaan pitämään kuria intresseiltään yhteen kietoutuneelle eliitille.” (Kommentti tutkijahaastattelusta).

Kulttuuriset selitykset

Protestien vähäisyyttä Irlannissa on, erityisesti paikallisessa julkisuudessa, selitetty myös kulttuurisilla tekijöillä. Onkin houkuttelevan helppoa ajatella, että eteläeurooppalaiset ovat ”protestoijakansaa”, toisin kuin irlantilaiset – vaikka tosiasiassa Irlannissa on nähty historiassa itsenäisyystaistelun ohella runsaasti esimerkiksi maanviljelijöiden protesteja (Cronin 2012). Tämän ajatusmallin ovat haastateltavien mukaan omaksuneet jo ”Troikan” vallanpitäjätkin:

”Irlantilaisten sopeutuvuudesta on leivottu esimerkkiä. Kun [EKP:n silloinen pääjohtaja] Jean-Claude Trichet kävi Dublinissa pitämässä puheen eurojärjestelmän suuresta ideasta, hän sanoi että Irlanti on paras esimerkki maasta joka kantaa itse vastuunsa, kuten hänen mukaansa eurojärjestelmässä pitäisi. Toisin sanoen, kansa on hiljaa ja joustaa.” (Aktivisti E).

Toisaalta monet haastateltavat tuntuvat ainakin osittain myös hyväksyneen tämän ajatuksen:

”Alkoholismi ja itsemurhaluvut ovat aina olleet korkeita. Irlantilaiseen mentaliteet-

tiin voi sopia paremmin huonojen aikojen käsittely itsesyytöksillä kuin poliittisella toiminnalla asioiden muuttamiseksi." (Aktivisti A).

"Irlantilainen keskiluokka on aina ollut nousukkaita. Jos nousukas saa paikan protestanttien pöydässä, hän pitää tärkeimpänä asiana maailmassa sitä, ettei menetä tuota paikkaa." (Aktivisti C).

"Irlantilaiset ovat aina protestoineet muuttamalla maasta, joten paikallisen joukkomobilisaation perinteet ovat heikkoja". (Aktivisti E).

Jotkut tutkijat ovat havainneet näiden kulttuuristen selitysten yleisyyden, mutta pitävät niitä ongelmallisina. Esimerkiksi Laurence Cox huomauttaa, että Irlannin uskonnollisuutta syytetään poliittisesta konservatismista, mutta myös Kreikassa ja Espanjassa on kuitenkin aivan vastaavanlaista kulttuurista taustaa (Cox 2013). Conor McCaben mukaan kiinteistökuplaa on pyritty tarkoitushakuisesti selittämään oman asunnon omistamisen kulttuurisella merkityksellä, kun tosiasiassa asunnon ostamisen "pakko" oli seurausta tietoisista poliittisista valinnoista, esimerkiksi sosiaalisen asuntotuotannon sivuuttamisesta (McCabe 2013).

Protestien puutteen kulttuurisiksi selityksiksi voidaan lukea myös *kollektiivisen syytöksen strategia* sekä *taloushistoriallisen jatkumon* selitykset, jotka laajentavat turhan kapeaa kansanluonteeseen viittaavaa selitysmallia.

Kollektiivisella itsesyytöksellä viittaan ennen kaikkea strategiaan tunnustaa avoimesti ennen finanssikriisiä tehdyt virheet, mutta pitää kriisiä "koko kansakunnan asiana". Erityisesti taloustieteilijät ja keskeiset sanomalehdet esittivät finanssikuplan puhjettua aktiivisesti virheitä "kansakunnan" laajuisina. Esimerkiksi Irish Times julkaisi välittömästi kriisin jälkeen yliökirjoituksen, jossa todettiin että "olemme kaikki syyllisiä". Haastatellut aktivistit pitivät tätä hyvin tietoisena strategiana. Asioiden politisointi ryhmien välisenä ("tavalliset ihmiset" vs pankit) ei onnistu, mikäli hegemoniseksi selitysmalliksi tulee kollektiivinen itsesyytös. Politisoinnin suuri kysymys onkin, kyetäänkö finanssimarkkinoiden toiminnassa osoittamaan ryhmien välisiä ristiriitoja, vai peittyvätkö ne "yhteisen edun" ja "jaetun syyllisyyden" diskurssien alle. Tällaisella näennäisen rehellisellä "virheiden tunnustamisella" saadaan siis tuotettua konsensusta esittämällä, että säröjen tuottajat ovat viime kädessä osallisia samasta politiikasta.

Taloushistoriallisen jatkumon tulkinta viittaa siihen, että poliittiset kehityskulut ovat aina myös seurausta historiallisista jatkumoista. Kun poliittiset prosessit nähdään osana jatkumoa, tietyt toimintatavat luonnollistuvat; näin "historia oikeuttaa itsensä". Toki historialliset jatkumot voivat selittää myös vastapolitiikkaa.

”Perinteisesti Irlannissa on vallinnut eräänlainen vuokranperijätalous: suurmaanomistajien etu on ollut se, että teollisuutta ei kehitetä. Politiikka virittyi suurmaanomistajien ja pienmaanomistajien väliseksi. Karja lastattiin suoraan Englantiin ja jalostusarvo pysyi vähäisenä. Tavallaan finanssitaloudessa mallin annetaan jatkua, pienomistajat ovat tottuneet kärsimään.” (Kommentti tutkijahaastattelusta).

”Asioita voidaan sopia niin pienissä piireissä, ettei sopimisesta tarvitse edes jäädä jälkiä. Näinhän on aina tehty. Kun pankkien pelastamisesta sovittiin, paikalla yhdessä huoneessa olivat keskeiset pankkiirit ja hallitus, eikä kukaan tehnyt muistiinpanoja. Median keskittyminen ja omistusrakenne ovat osaa samaa järjestelyä.” (Aktivisti D).

Nämä huomiot eivät tietenkään vielä selitä protestoinnin puutetta. Kuitenkin tällaiset jatkumot voivat saada rankatkin yhteiskunnalliset muutokset näyttämään osalta jatkumoa, jossa ihmiset toimivat rooliodotusten mukaan. Ydinkysymys Irlannille on, onko maalla olemassa finanssivetoisen kasvun linjalle vaihtoehtoisia talousstrategioita. Irlannilla on pitkä perinne rahapoliittisesta epäitsenäisyydestä, koska maan omakin valuutta oli aina kytketty Englannin puntaan. Kytkennän traditio vaikeuttaa aidosti itsenäisen rahapolitiikan instituutioiden kuvittelua. Tämä kytkeytyy suoraan kysymykseen politiikan lukitsemisesta. Mikäli vaihtoehtoja ei nähdä, on houkuttelevaa olettaa esimerkiksi työllisyyden olevan väistämättä riippuvaista pankkien menestyksestä[19]. Tämä epäilemättä vaikuttaa keskiluokan mobilisaatioon:

”Toisaalta keskiluokalla on liikaa hävittävää: viime kädessä tyypilliset keskiluokan edustajat ovat asunnonomistajia, ja asunnonomistajia pelottavat radikaalit poliittiset strategiat. Asuntovarallisuuden hallinta voi olla koko ajan veitsen terällä.” (Aktivisti E).

”Nyt kaikilla on velkaa ja investoinnit kulkevat pankkien kautta. Keskiluokkaisella pelolla on perusteensa.” (Poliitikko B).

Konsensuksen ylläpito

Protesteja laukaisevia tai tukahduttavia tekijöitä voi pyrkiä selittämään myös sitä kautta, miten konsensuksen tuotanto onnistuu. Erotan tässä kaksi tekijää. Ensimmäinen on poliittisen järjestelmän kyky kanavoida tyytymättömyyttä. Toinen on tasapainottelu vyönkiristyspolitiikassa niin, ettei protestit laukaiseva sosiaalisten ongelmien kipuraja ylity.

Mobilisaation kannalta keskeinen kysymys siis on, missä määrin poliittiset ryhmät toisaalta tukevat, toisaalta vaimentavat yhteiskunnallisten liikkeiden toimintaa vaikuttamalla järjestelmän legitimaatioon ja riittävän konsensuksen ylläpitämiseen tai murtamiseen. Yleisesti ottaen oikeistopuolueet ovat pitäneet velanmaksua paitsi poliittisesti lukittuna, myös jonkinlaisena moraalisena kunnia-asiana Irlannin kansainvälisen maineen kannalta. Vasemmistopuolueet taas ovat vähintäänkin retoriikan tasolla pyrkineet haastamaan Troikan sanelemaa politiikkaa. Periaatteessa siis oikeistopuolueiden valta luo enemmän tilaa konsensuksen murtumiselle, siinä missä vasemmistopuolueiden valta voisi saada protestin kanavoitumaan puolueiden kautta, mikä ylläpitäisi riittävää konsensusta. Kuitenkin työväenpuolueesta (Labour, sosiaalidemokraatteihin vertautuva keskustavasemmistolainen puolue) tuli pankkikriisiä hallinneiden oikeistopuolueiden jälkeen hallituspuolue, joka hyväksyi epäkiitolliseksi tehtäväkseen implementoida Troikan kriisipolitiikan.

Vaihtoehtoja protestin kanavoinnilla on toki noussut myös politiikan sisältä. Näkyvä muutos on ollut perinteisten valtapuolueiden romahdus, ja toisaalta protestin kanavoituminen perinteisen vasemmiston sijaan velkateemaa vahvasti esillä pitäneille ”itsenäisille” ehdokkaille (erityisesti eurovaaleissa 2014). Näyttää siltä, että velkasuhteiden ja velanmaksun teemat kanavoivat tyytymättömyyttä myös poliittisesti, mutta poliittiset menestykset tulevat suurelta osin puoluejärjestelmän ulkopuolelta. Toki perinteiset vasemmistopuolueet ovat myös kasvaneet jonkin verran: näitä ovat Sinn Fein ja Socialist workers party, joista jälkimmäinen on pienempi ja radikaalimpi.

Vasemmistopuolueiden näkemyserot liittyvät ennen kaikkea velkojen ja velkaohjelman uudelleen neuvotteluun Troikan kanssa. Työväenpuolue neuvotteli periaatteessa maan velanmaksun ehtoja suotuisammiksi. Pienemmät vasemmistopuolueet ovat eri mieltä tapahtuneesta.

”Neuvottelujen seurauksena ei tapahtunut mitään, koska muutokset olivat teknisiä eivätkä muuta edes maksuehtoja olennaisesti”. (Poliitikko B).

”Neuvottelustrategian täytyy olla poliittisesti hallittavissa ja olla sellainen, ettei se tuota valtavasti myrskyä koko Eurooppaan. Suurin ero nykyiseen hallitukseen on joka tapauksessa halu muuttaa velkasummia velanmaksun aikataulun sijaan. Halu neuvotella ei tarkoita sitä, että pitäisi pyytää kauniisti. Olennaista olisi eurooppalaisten liittoutumien luominen.[20]” (Poliitikko B).

”Linjamme on hyvin suoraviivainen. Pankit eivät ansaitse senttiäkään. Tavoitteena tulisi olla siis yksipuolinen kieltäytyminen Troikalle maksamisesta”. (Poliitikko C).

Jossain mielessä kaikkien puolueiden ongelmana on, että on vaikeaa erottaa, mikä linja edustaa vallitsevien käytäntöjen kyseenalaistamista[21]. Socialist Workers Partyn linja on selkein: se tarkoittaisi käytännössä eurosta eroamista. Kiinnostavaa on, että tämä linja ei itsessään vaikuta erityisen suositulta, vaikka Troikan politiikan tekninen toimeenpano herättää suuttumusta.

Reaalipoliittiset tapahtumat, ennen kaikkea työväenpuolueen rooli vyönkiristyspolitiikan toimeenpanijana, ovat vahvistaneet ”lukitun politiikan” tulkintaa: politiikassa ei viime kädessä voi äänestää muutoksen puolesta. Vuoden 2011 vaaleissa valtaan tulleen työväenpuolueen koettiin jatkavan edeltäjien politiikkaa täysin sellaisenaan, tai ainakin työväenpuolue kehysti politiikan niin, ettei universaalin velanmaksun periaatetta ja vallitsevaa suhdetta Troikan instituutioihin kyseenalaistettu. Julkisen rahankäytön suuri linja ei myöskään muuttunut. Haastatellut aktivistit pitivät tätä nimenomaan politiikan uskottavuuden, ei yksittäisen puolueen, uskottavuuden menetyksenä.

”Tämä muutoksen olemattomuus on vienyt ihmisiltä uskoa formaalin politiikan mahdollisuuksiin.” Aiemmin oli paljon muutoksen ikkunoita, ei ainoastaan alun perin vaan myös kun vuosittain takuusitoumus uudistettiin. Mutta kansalaisyhteiskunta ei ole osannut hyödyntää niitä mobilisaation paikkoina.” (Aktivisti C.)

”Ennen kaikkea usko politiikkaan on poissa” (Aktivisti E.)

Poliittisia protestikanavia tehokkaammin riittävän konsensuksen tuotantoon on vaikuttanut sosiaalisten oikeuksien pysyminen kohtalaisella tasolla. Tiettyjen sosiaalisten oikeuksien tapauksessa suhteellisen köyhtymisen teoriallakin vaikuttaa olevan selitysvoimaa. Poliittinen järjestelmä on pystynyt tasapainottelemaan vyönkiristyspaineen ja kohtuullisen perusoikeuksien tason välillä niin, ettei joukkomittainen tyhjän päälle tippuminen ole saanut irlantilaisia radikalisoitua laajemmin. Tämä kuitenkin vaikuttaisi liittyvän vähintään yhtä paljon liikepankkien omaksumaan strategiaan kuin varsinaisiin poliittisiin päätöksiin. Konsensuksen tuotanto ei siis ole ollut suoraan poliittisen järjestelmän varassa. Irlantilaiset aktivistit vertaavat tätä Espanjan tilanteeseen, jossa erityisesti asukkaiden häädöt pankkien omistukseen siirtyneistä kiinteistöistä ovat olleet protestiaallon keskeinen laukaiseva tekijä.

”Irlannissa on nähty häätöjä toistaiseksi erittäin vähän. Pankit ovat tyytyneet lähinnä lähettämään pelkkiä kirjelmiä maksukyvyttömille.” (Aktivisti E.)

”Asuntoja ei ole menetetty niin paljon. Pankit eivät ole lähteneet massamittaisiin

häätöihin." (Aktivisti C.)

Haastatellut tutkijat selittivät tätä pankkien lähestymistapaa kolmella eri syyllä. Ensinnäkin on taloudellisia syitä. Pankit eivät halua liikaa asuntoja markkinoille polkemaan hintoja alas, koska niillä on muutenkin hankaluuksia kiinteistöomistusten kanssa. Toiseksi on historiallisia syitä. Asuntojen omistusoikeudesta kamppailtiin aikoinaan tiukasti ja laajamittaiset häädöt olisivat hyvin sensitiivinen kysymys, vaikka niihin periaatteessa voitaisiinkin ryhtyä. Kolmanneksi on myös yhteiskuntarauhan ylläpitämiseen liittyviä syitä. Pankitkaan eivät halua ilmapiiriä, joissa häätöjä vastaan mobilisoituisi suuria liikkeitä, jotka epäilemättä ottaisivat myös pankit suoraan kampanjoinnin kohteiksi ja tekisivät häätöjen toteutuksesta huomattavan työlästä. Toisaalta häädöt lisääntyvät koko ajan.

"Kukaan ei tiedä, missä kulkee hyväksyttävien häätömäärien herkkä yhteiskunnallinen kipuraja. Monet ovat hermostuneita." (Aktivisti D.)

Aktivistit kuitenkin täydentävät, että tämä on vain yksi puoli asumisen ongelmiin liittyvissä kysymyksissä. Maltillinen lähestymistapa asunnonomistajiin voi riittää turvaamaan yhteiskuntarauhan, mutta tämä voi kuitenkin merkitä ongelmien tihkumista muille ryhmille, joilla ei välttämättä ole vastaavia sosiaalisia resursseja asemansa muuttamiseen[22].

"Vuokralaiset kärsivät hintojen noususta. Ydinkysymys on, että vuokralaiset ovat heikompia organisoitumaan ja vähemmän tietoisempia oikeuksistaan ja saavutetuista eduistaan kuin asunnonomistajat." (Aktivisti E.)

"Kyse on myös siitä, mitkä ihmisryhmät kärsivät eniten vallitsevasta politiikasta. Ennen kaikkea siirtolaiset ja huomattavat köyhät ja oikeuksistaan heikosti perillä olevat ihmiset ovat systeemin suurimpia kärsijöitä." (Aktivisti B.)

Samoin nousevissa maksuissa on koettu eräänlaista pikku hiljaista hivutusta, sen sijaan että ihmiset joutuisivat kerralla tilanteeseen, jossa ovat esimerkiksi asunnottomia. Tällaisia ovat välilliset verot ja vesimaksun kaltaiset kiinteistömaksut, jotka voivat olla pienituloisille sietämättömiä, mutta eivät kuitenkaan "katkaise kamelin selkää" keskiluokan osalta.

"Esimerkiksi vesimaksua saattaa joutua maksamaan jopa tuhansia euroja vuodessa. Tavoitteena täytyy olla massakieltäytyminen näistä maksuista". (Aktivisti A.)

Organisaatio

Eräs olennainen selitysmalli protestien voimistumiselle tai voimistumatta jäämiselle on protestiliikkeen oma organisatorinen muoto ja organisointikyvyt sekä laajempi strateginen ajattelu. Heti finanssikriisin jälkeen nähdyt protestit eivät luoneet uskottavaa vastapoliittista subjektia: ay-liike oli ainoa toimintakykyinen taho mobilisoimaan protesteja. Se oli kuitenkin vuosikymmenien saatossa assosioitunut osaksi yhteiskunnallista eliittiä, osittain ay-johtajien huomattavan hyvän taloudellisen aseman takia, mutta ennen kaikkea ”yhteiskunnallisen kumppanuuden” (”social partnership”) ohjelmien takia (Cox 2015, 2). Nämä tarkoittivat ”yritysystävällisiä” järjestelyjä, jotka liittyivät Irlannin vallinneeseen kasvumalliin ja jotka alkoivat jo 1980-luvulla.

”Ay-liikkeen johtajat yhdistetään henkilökohtaisiin jättiansioihin kiitokseksi kompromisseista. Ay-liikkeen johtajien puheisiin suhtauduttiin vihamielisesti; monet ihmiset lähtivät mielenosoituksiin laiskasta velvollisuudentunteesta, ja tätä varmisteltiin yhdistämällä mielenosoitukseen ostosaikaa Dublinissa. Seuraavassa suurmielenosoituksessa puheiden tilalla oli koomikko.” (Aktivisti E.)

Mielenosoituksista katosi nopeasti agenda ja samalla poliittinen tarttumapinta. Ay-liike ei kyennyt tuottamaan murtumia konsensukseen vallitsevassa tilanteessa. Monet aktivistit tulkitsivat tilannetta niin, että kaikki tavallaan olettivat jonkun muun aloittavan merkittävän protestin, joka vetäisi mukaansa kriittisen massan. Sekä perinteinen keskiluokka että työväenluokka olivat vaikeuksissa, ja molemmissa odotettiin poliittista reaktiota toisen taholta.

”Nyt ensimmäistä kertaa keskiluokka kärsii. On tavallaan erikoista, miten keskiluokka valittaa, että työläiset eivät raivoa. Työväenluokka on tavallaan se taho, jonka kulttuurisesti odotetaan protestoivan.” (Aktivisti E.)

”Massaliikkeiden on lähdettävä työväenluokasta. Mutta työväenluokka odottaa että kodinomistajat reagoivat”. (Aktivisti A.)

Toisaalta monet tulkitsevat asiaa niin, että perinteisen ay-organisaation voimattomuus mahdollistaa laajemman liikkeen syntymisen, avaten tilaa paikallisesti organisoidulle suoralle toiminnalle, esimerkiksi vesimittareiden asentamisen estämiselle (Cox 2015, 3). Samalla on syntynyt uusia hyvin mobilisoivia ryhmiä. Ay-nuoret ovat pystyneet käyttämään ay-liikkeen fasiliteetteja hyö-

dykseen, samalla kun ovat luoneet uutta poliittista identiteettiä. Esimerkiksi he ovat saaneet ay-liikkeen tiloja käyttöön kokoontumisille, joissa kotinsa menettäneet työläiset pitävät puheita. Tämä yhteistyö on ollut hyödyllistä: vahvimmin mobilisoivilta vaikuttavat aloitteet, joissa uudet poliittiset identiteetit ja perinteiset resurssit kohtaavat.

Ay-liikkeen ongelmana on selvästi hierarkkinen organisaatiokulttuuri. Toisaalta ay-liikkeellä on kohtuullisen hyvät resurssit, kun taas uusien ja väljempien liikkeiden haasteena on, että ne eivät automaattisesti organisoidu yhden keskuksen ympärille vaan hajoavat useaan suuntaan (Jordan 2002, 30-32). Siksi toiminta vaatii entistä enemmän ”keskuksetonta koordinaatiota”. Tällaisen onnistuessa, esimerkiksi hajautettujen vesimittariprotestien tapauksessa, liikkeet voivat kuitenkin olla hyvinkin tehokkaasti ylöspäin skaalautuvia osoittaessaan kenelle tahansa ”naapurinsa osallistuvan mielenilmaukseen” ja toimia tehokkaina konsensuksen tuotannon rikkojina. Skaalautuminen ylöspäin nojaa tässä sekä ay-liikkeen resurssien hyödyntämiseen että verkostomaiseen koordinaatioon korttelitasolla.

Toisaalta voidaan huomata, että lukuisat nimenomaan velkaa politisoineet ryhmät pysyivät pieninä, eivätkä onnistuneet luomaan ympärilleen sellaista laajempaa verkostomaista koordinaatiota, mikä vesimaksuprotestien ympärille syntyi. Organisaatio siis edellyttää teemaa, joka mobilisoi ihmisiä paikallisesti, mutta joka voidaan myöhemmin kehystää osaksi laajempaa poliittista kertomusta. Näyttää siltä, että politiikan annetun kehyksen venyttäminen itsessään on heikosti protesteja mobilisoiva teema, mutta talouskurin konkreettisten seurausten vastustaminen voi luoda resursseja myös tämän kehyksen politisointiin. Mielenkiintoista on, että nämä seuraukset voisi valita vallitsevan politiikan kehyksen sisällä toisinkin, ja konsensuksen tuotannon näkökulmasta onnistuneemmin: esimerkiksi juuri kiinteistöihin kohdistuvat näkyvät maksut eivät ole vyönkiristyspolitiikan välttämättömiä tai ainoita toimeenpanon keinoja.

Lopuksi

Velkasuhteiden politisointi on ollut vaikeaa talouskriisin jokaisessa vaiheessa. Vaikka reaalipoliittiset toimijat ovat teoriassa neuvotelleet velkasuhteista, kysymys on esiintynyt pitkälti ”lukittuna”, erityisesti silloin kun poliittinen asetelma on ollut pääasiallisesti Irlannin hallituksen ja Troikan välinen. Lukitun politiikan luenta on ollut päällimmäisenä, ja itse EU-suhde on politisoitunut vähemmän. Tämän takia varsinaiset velanmaksun vastaiset mobilisaatiot ovat pysyneet pienehköinä ja asiantuntijavaltaisina. Nekin ovat valinneet vaa-

timustensa kohteeksi Troikan sijasta pikemmin paikallisia pankkeja (esimerkiksi ”Anglo. Not our debt”[23]). Velkasuhteiden seurausten (esimerkiksi vesimaksujen) politisoiminen paikallisina kysymyksinä on rikkonut konsensusta selvästi enemmän.

Toisaalta, vaikka hegemoninen ajatus valtionvelasta olisi tämän tulkinnan mukainen, se ei silti merkitse täyttä poliittista epätoivoa. Rautahäkissäkin voi olla ”pehmeitä kohtia” tai mahdollisuuksien ikkunoita. Tällöin vastapolitiikkakin jäsentyy pitkälle sen mukaisesti, missä tällaisia strategisia mahdollisuuksia ajatellaan olevan.

Tämä vastaa osaltaan kysymykseen, miksi riittävän konsensuksen tuotanto onnistuu yhtäällä (esimerkiksi pankkien pelastamisen vastustamisen hyödyttömyys), mutta epäonnistuu toisaalla (esimerkiksi vesimaksut). Voidaan tulkita, että kriisinhoitopolitiikassa periaatteellinen ”politiikan lukitseminen” on tässä mielessä helpompi implementoida kuin tästä seuraava yhteiskunnallisten resurssien uudelleenjaon vaihe, joka väistämättä tuntuu konkreettisemmin ihmisten elämässä. Myös tämä uudelleenjako toteutetaan vallan näkökulmasta toisinaan hienovaraisemmin (esimerkiksi näkymättömämmissä kulutusveroissa), toisinaan suoremmin (kuten vesimittareiden asentamisena, joka on näkyvä teko), toisinaan toimenpiteiden kanssa käydään herkkää tasapainottelua (kuten asunnottomuuden tapauksessa). On myös ennalta arvaamatonta, mikä on se yksittäinen kohta, joka rikkoo konsensuksen tuotannon mahdollisuuden. Mobilisaatioon ei tuntunut löytyvän ”kipinää” tai laukaisevaa tekijää, ennen välillisten verojen ja maksujen nostamista.

Pohdittaessa sitä, mikä saa tietyn vastapolitiikan ydinryhmän harjoittaman protestoinnin skaalan kasvamaan, uskottavimmat vastaukset vaikuttavat liittyvän organisatorisiin kysymyksiin. Vesimaksuprotestit rakentuivat alhaalta päin, kun taas ylhäältä päin luodut kampanjat epäonnistuivat (Cox 2015, 7). Ylöspäin skaalautumisessa siis tärkeää on ollut ensinnäkin uskottavan vastapolitiikan subjektin syntyminen: hierarkkinen ja vallitsevaan järjestykseen kytkeytyneeksi koettu ay-liike ei pystynyt *luomaan* vastapoliittista liikettä (vaikka on myöhemmin voinut *tukea* sitä), ja toisaalta yksittäiset velkasuhdetta politisoineet järjestöt ovat jääneet kyvyttömiksi tarttumapintaa laajemmille liikkeille tarjoavien kampanjoiden luomiseen. Olennaista tässä oli siis paikalliseksi hajauttaminen: ”kaikki näkivät naapurinsa osallistuvan”. Toisaalta kun mobilisaatio on päässyt eteenpäin, siihen on liittynyt väljään koordinaatioon myös akateemisempia velkasuhdetta politisoivia ryhmiä sekä uusia radikaaleja ayryhmiä. Tämä on tuonut käyttöön perinteisempiä resursseja (raha, tilat, asiantuntijuus), jotka ovat protestin ylöspäin skaalautumisessa myös välttämättömiä.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että mekaaninen ajatus *protesteista ainoastaan olosuhteista johtuvina* ei vaikuta uskottavalta. Samoin *kulttuuriset selitykset* protestien vähäisyydelle vaikuttavat heikoilta, vaikka historiallisista jatkumoista voi nousta joitakin valaisevia näkökulmia. *Politiikan lukitseminen* sen sijaan selittää kohtuullisesti mobilisaation laimeutta, mutta toisaalta myös protestien temaattista suuntautumista. Politiikka ei koskaan ole niin lukittua, etteikö tarttumapintoja protesteille löytyisi. Järjestelmän *kyky tuottaa konsensusta* on taas säilynyt kohtuullisen hyvänä, millä on myös selitysvoimaa. Puoluepoliittiset muutokset ovat tosin lähinnä merkinneet uskon katoamista politiikan mahdollisuuksiin, mikä jättää mahdollisuuden sekä kyynisyyteen lukitun politiikan edessä tai konfliktin ja protestin laajentumiseen politiikan ulkopuolella. Sen sijaan irlantilainen yhteiskuntajärjestelmä on kohtuullisesti tasapainotellut vyönkiristysten ja sosiaalisten ongelmien välttämisen välillä, mikä on toiminut konsensuksen tuotannon välineenä. Yleisesti ottaen mielenkiintoisimmalta selitykseltä protestien synnylle vaikuttaa yllä käsitelty *liikkeiden organisaatioiden kehitys*, vaikka tämä selitys ei toki yksin riitäkään.

Maan talouden kehitys ja protestiliikkeiden kehitys myös osoittavat, että EU-troikan ja markkinoiden seuraamat talousindikaattorit elävät aika lailla omaa elämäänsä. Irlanti on edelleen velkainen, mutta muuten markkinoiden näkökulmasta ”toipunut”, ja saa jopa lainaa vapailta markkinoita. Samaan aikaan julkistalouden tiukentaminen kotimaassa on entistä räjähdysherkempää. Tämän voi olettaa pätevän nyky-Euroopan tilanteessa laajemminkin: vaikka yhteiskunnallisten protestiliikkeiden synty usein liitetään lama-aikoihin, voi nimenomaan lamasta toipumisen kausi luoda eniten sosiaalista maaperää protesteille, kun tämän toipumisen välineet on saneltu pitkälti kurjistaviksi.

Viitteet

1 Kiitos anonyymille vertaisarvioijalle artikkelia suuresti kehittäneistä kommenteista, Emil Aaltosen säätiölle matka-apurahasta sekä Pia Lundbomille yhteisen kirjahyllymme täyttämisestä liiketutkimuskirjallisuudella.

2 Irlannin niin sanotussa ”Celtig Tiger” –taloudessa kiinteistöjen hinnat nousivat räjähdysmäisesti. Ne jatkoivat nousuaan myös talouden kasvun hidastuessa, mikä loi kiinteistökuplaa. Talous oli kaikkiaan raskaasti finanssoitunut ja pankit pelasivat korkealla riskillä.

3 Ensimmäisissä Kreikassa järjestetyissä talouskurin vastaisissa mielenosoituksissa väkijoukko huusi iskulausetta ”Emme ole irlantilaisia”, viitatakseen siihen että eivät ole valmiita suostumaan mihin tahansa.

4 Kreikan ja Espanjan vastaavista protesteista ks esim Fominaya 2015; Rüdig & Karyotis 2014

5 Haastattelumetodologiasta yleisesti Eskola & Suoranta 1998, 85-94.

6 Hyvä kuvaus finanssikriisiä edeltävästä pankkitoiminnasta on Carswell 2012.

7 Käytännössä sitoumukset merkitsivät noin kolmen miljardin euron tuhoamista julkisesta kassasta vuosittain.
8 Vyönkiristyspolitiikkaa ovat kritisoineet sekä poliitikot että tutkijat. Poliittisista liikkeistä näkyvimpiä ovat olleet Syriza ja Podemos. Tutkijoista ks. esim Blyth 2013, Mitchell 2015, Patomäki 2012.
9 Yleisesti viimeaikaisista eurooppalaisista protestiliikkeistä ks Fominaya & Cox 2013.
10 http://werenotleaving.com/about/
11 http://www.gluaiseacht.ie/content/about-gluaiseacht
12 Euroopan muiden maiden protestien viimeaikaisesta tutkimuksesta ks esim Peterson et al 2015; Pianta & Gerbaudo 2012.
13 Rinnakkaiskäsitteenä voi pitää kapinallisen politiikan käsitettä, joka korostaa selvemmin katkoksen tuottamista (Castells 2009, 300).
14 Tätä kategorisointia ei siis ollut haastattelurungossa, vaan se on tehty analyysin jälkeen.
15 Sinn Fein –puolueen poliittisiin taustavaikuttajiin kuuluva haastateltava (”poliitikko B”) kuvasi komission toimintaa: ”Kun troikan edustajat tulivat Dubliniin keskustellakseen Irlannin rahoituksesta ja sen ehdoista, heidän roolituksensa oli selvä. EKP:n edustajat eivät sanoneet yhtään mitään. IMF:n edustajat olivat joustavia ja tuntuivat suhtautuvan myönteisesti erilaisiin paikallisiin ratkaisumalleihin ja niiden kirjoon. Komission edustajat taas suhtautuivat hyvin aggressiivisesti ja tarttuivat myös pieniin yksityiskohtiin”.
16 Toisaalta myöhemmässä vaiheessa myös kansantaloudellisesti merkittävä positiivinen asia päätettiin ilman Irlannin mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon. Viittaan EKP:n OMT-ohjelmaan (”outright monetary transactions”), joka haastateltujen poliitikkojen mukaan oli merkittävä syy sille, että Irlanti palasi avoimille velkakirjamarkkinoille.
17 Esimerkiksi velan politisointiin tähtäävä kampanja on eräs tapa venyttää annettua politiikan tilaa. Toisaalta esimerkiksi Kreikassa kysymys on jatkuvasti esitetty Troikan haastamisena, kansallisessa poliittisessa liikkumatilassa operoinnin sijaan.
18 Haastateltavat käyttivät käsitettä ”lukittu” (locked-in) reaktiona tätä käsitettä käyttäen muotoiltuihin kysymyksiini; käsitteen käyttö ei ollut sikäli spontaania.
19 Tosiasiassa pankkien ja ulkomaalaisfirmojen osuus työvoimasta on pysynyt aika vakaana, vaikka nämä ovat kasvaneet paljon muuta taloutta voimakkaammin.
20 Haastatteluvaiheessa Syrizan valtaannousu Kreikassa ei ollut vielä tapahtunut.
21 Esimerkiksi Sinn Fein on esittänyt varallisuusveron käyttöönottoa ja valtion rahastojen (”sovereign wealth funds”) varojen käyttöä investointeihin, sekä vastustaneet pankkien pääomittamista ja esittäneet pienyritysten tukemiseen painottuvaa elvytysohjelmaa. On tulkinnanvaraista, merkitseekö tämä ohjelma talouskurin vastustamista vai muutoksia talouskurin toimeenpanoon.
22 Sosiaalisista resursseista ks esim Coleman 1988.
23 http://www.notourdebt.ie/

Kirjallisuus

Alasuutari, Pertti (1999). *Laadullinen tutkimus*. Kolmas painos. Tampere: Vastapaino.
Blyth, Mark (2013). *Austerity. The history of a dangerous idea.* Oxford: Oxford University Press.
Carswell, Simon (2012). *Anglo republic. Inside the bank that broke Ireland*. Lontoo: Penguin.
Castells, Manuel (2009). *Communication power.* New York: Oxford University Press.

Coleman, James S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94 (Supplement), 95-120.

Collision, Maria & Ni Chasaide, Nessa (2009). *Illegitimate debt! A facilitators resource for community education.* Dublin: Debt and development coalition Ireland. http://www.debtireland.org/download/pdf/illegitimate_debt.pdf

Cox, Laurence (2012). Challenging austerity in Ireland: community and movement responses. Concept: the journal of contemporary community education practice and theory, 3 (2), 1-6

Cox, Laurence (2015). *Understanding Irish movements: anti-austerity, water charges, a Dublin spring?* Presentation in Alternative futures and popular protest conference 2015. (Kirjallinen versio osana konfenssin materiaaleja).

Cox, Laurence (2013). Why are the Irish not resisting austerity? *OpenDemocracy.net*, saatavilla osoitteessa https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/laurence-cox/why-are-irish-not-resisting-austerity

Cronin, Maura (2012). *Agrarian protest in Ireland 1750-1960*. Dublin: Economic & Social History Society of Ireland.

DDCI (Debt and Development Coalition Ireland) (2009). *The Case For a Justice Centred Irish Debt Policy*. Subimission to the Irish government. Dublin: Debt and Development Coalition Ireland.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1999). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 7. painos. Tampere: Vastapaino.

Evripidou, Atalanti & Drury, John (2013). This is the time of tension: collective action and subjective power in the greek anti-austerity movement. *Contention: The Multidisciplinary Journal of Social Protest* 1 (1), 31-51.

Fominaya, Cristina Flesher (2015). Debunking Spontaneity Spain's 15-M/Indignados as Autonomous Movement. *Social movement studies. Journal of social, cultural and political protest*. 14 (2), 142-163.

Fominaya, Christina Flesher & Cox, Laurence (2013). *Understanding European Movements: New Social Movements, Global Justice Struggles, Anti-Austerity Protest*. Lontoo: Routledge.

Freeman, Jo & Johnson, Victoria (1999). *Waves of protest. Social movements since the sixties.* New York: Rowman & Littlefield.

Gill, Stephen (2014). *New Constitutionalism and World Order*. Cambridge: Cambridge University Press.

Goodwin, Jeff & Jasper, James M (2009). *The social movement reader. Cases and concepts.* Lontoo: Wiley-Blackwell.

Gurney, Joan & Tierney, Kathleen (1982). Relative deprivation and social movements: A critical look at twenty years of theory and research. *The Sociological Quarterly* 23, 33-37

Harjuniemi, Timo; Herkman, Juha & Ojala, Markus (2015). Eurokriisin politisoituminen suomalaisissa sanomalehdissä. *Media & viestintä* 38(1), 1-22.

Jordan, Tim (2002). *Activism! Direct action, hacktivism and the future of society.* Lontoo: Reaktion books.

Keating, Kevin; Morrison, Jonathan & Corrigan, Joe (2010). *Ireland's credit crunch.* Lontoo: Resistance press.

Leahy, Pat (2013). *The price of power: inside Ireland's crisis coalition.* Dublin: Penguin Ireland.

Macadam, Doug; Tarrow, Sidney & Tilly, Charles (2001). *Dynamics of contention.* Cambridge: Cambridge University Press.

Mader, Max & Rothenbühler, André (2009). *How to challenge illegitimate debt? Theory and legal case*

studies. Basel: Aktion Finanzplatz Schweiz.
McCabe, Conor (2013). *Sins of the father. Tracing the decisions that shaped the Irish economy.* Dublin: The History press.
Melucci, Alberto (1996). *Challenging codes. Collective action in the information age.* Cambridge: Cambridge University Press.
Meyer, David S & Minkoff, Debra C (2004). Conceptualising political opportunity. *Social Forces* 82 (4), 1457-1492.
Millet, Damien & Toussaint, Eric (2005). *Who owes who? 50 questions about world debt.* Lontoo: Zed books.
Mitchell, William (2015). *Eurozone dystopia. Groupthink and denial on a grand scale.* Cheltenham: Edward Elgar.
Opp, Karl-Dieter (2009). *Theories of political protest and social movements. A multidisciplinary introduction, critique and synthesis.* Lontoo: Routledge.
Patomäki, Heikki (2012). *Eurokriisin anatomia.* Helsinki: Into.
Peterson, Abby; Wahlström, Mattias & Wennerhag, Magnus (2015). European anti-austerity protests. Beyond "old" and "new" social movements? *Acta Sociologica,* online-julkaisu 29.9.2015
Pianta, Mario and Gerbaudo, Paolo (2012). *European alternatives: trajectories of mobilisation responding to Europe's crisis.* Opendemocracy.net. http://www.opendemocracy.net/mario_pianta_paolo_gerbaudo/
Power, Seamus A & Nussbaum, David (2014). The fighting Irish? Not when it comes to recession and austerity. *The Guardian* 24.7.2014, verkossa: http://www.theguardian.com/science/head-quarters/2014/jul/24/the-fightin-irish-not-when-it-comes-to-recession-and-austerity
Rüdig, Wolfgang & Karyotis, Georgios (2013). Beyond the Usual Suspects? New Participants in Anti-Austerity Protests in Greece. *Mobilization: An International Quarterly* 18 (3), 313-330
Rüdig, Wolfgang & Karyotis, Georgios (2014). Who Protests in Greece? Mass Opposition to Austerity. *British Journal of Political Science* 44 (3), 487-513.
Storey, Andy (2013). Case study one: Ireland. The roots of Ireland's debt crisis. Teoksessa Jeremy Dear, Paula Dear, Tim Jones & Andy Storey: *Life and debt. Global studies of debt and resistance.* Lontoo: Jubilee Debt Campaign.
Tilly, Charles & Tarrow, Sidney (2007). *Contentious politics.* Boulder & Lontoo: Paradigm publishers.

Muut lähteet

Anglo: Not our debt campaign. http://www.notourdebt.ie/
Gluaiseacht for global justice. http://www.gluaiseacht.ie/content/about-gluaiseacht
We're not leaving campaign. http://werenotleaving.com/about/
Debt and development coalition Ireland. http://www.debtireland.org/
http://www.mandate.ie/News/Mandate/1093/right2water-unions-to-present-platform-for-renewal-to-may-day-conference-in-dublin.aspx

Luettelo haastatteluista

3 poliitikkoa
A Kansanedustajan avustaja, Labour-puolue
B Puoluehallituksen jäsen ja kunnallispoliitikko, Sinn Fein
C Keskuskomitean jäsen, Socialist Workers Party

5 kansalaisaktivistia
Aktivisti A. Nainen 30 vuotta, toiminut erityisesti sosiaalisissa liikkeissä (asunnottumuus ja velka)
Aktivisti B. Mies, 45 vuotta, toiminut erityisesti sosiaalisissa liikkeeissä ja ay-liikkeessä.
Aktivisti C. Mies, 50 vuotta, toiminut erityisesti velkaliikkeessä.
Aktivisti D. Nainen, 35 vuotta, toiminut erityisesti velkaliikkeessä.
Aktivisti E. Mies, 40 vuotta, yleisvasemmistolainen aktivisti.

Haastatellut tutkijat: Ryhmä yhteiskuntatieteiden tutkijoita University College Dublinista.